

Advies Archeologische Monumentenzorg 2021 – nr. 102

Selectieadvies

Bevoegd gezag: Gemeente Best
Mevr. C. Hageraats
Postbus 50
5680 AB Best

Datum: 31-3-2021

Project: *Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen. Jan Pietersz. Coenstraat 40 te Best (gemeente Best), auteurs L. Kruithof & N.J.W. van der Feest (Aeres Milieu), 16 maart 2021.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Wal 28, Postbus 8035, 5601KA Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl
Tel. 088-3690638

Inleiding

In verband met de voorgenomen herontwikkeling van het plangebied J.P. Coenstraat 40 te Best heeft Aeres Milieu een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Momenteel is het plangebied in gebruik als cultuurcentrum (muziekschool) met tuin (grasland). Na de sloop hiervan zullen er in het plangebied 7 woningen worden gebouwd. De diepte van de toekomstige verstoring is niet bekend, maar uitgaande van een standaard funderingsdiepte naar verwachting tot tenminste 0,8-1,0 meter beneden maaiveld reiken. Er bestaat een gerede kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden door de geplande ontwikkeling.

De onderzoekslocatie ligt volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Best grotendeels in een zone met een hoge archeologische verwachting (historische kern). Een klein zuidwestelijk deel ligt binnen een zone met hoge verwachting met esdek. De gemeente heeft middels deze kaart aangegeven dat de locatie onderzoeksplchtig is.

Doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Het doel van het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is om het archeologische verwachtingsmodel te toetsen aan de hand van de geomorfologie, de bodemopbouw en de bodemgesteldheid (intact of verstoord).

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning wijzigen bestemming Grootte plangebied: ca. 1977 m ² Onderzoekperiode: 5 september 2019 Opdrachtgever: BRO Opdrachtnemer: Aeres Milieu

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in bebouwd gebied. In de directe omgeving van het plangebied komen dekzandwelvingen, golvende dekzandvlakten, dekzandruggen (welvingen) voor. Het is aannemelijk dat het plangebied ook binnen een dekzandrug ligt. Op circa 240 meter ten noorden van het plangebied bevindt zich een dalvormige laagte zonder veen. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is duidelijk te zien dat het

plangebied hoog in het landschap ligt op de rand van een hooggelegen zone richting naar een lager gelegen gebied in het noorden. De maaiveldhoogte varieert tussen de 16,13 en 18,86 meter +NAP. Volgens de Bodemkaart worden binnen het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden in lemig fijn zand verwacht.

Volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Best ligt het plangebied grotendeels in een zone met een hoge verwachting (historische kern). Een klein zuidwestelijk deel ligt binnen een zone met hoge verwachting met esdek.

Op het minuutplan uit het begin van de 19de eeuw ligt het plangebied in een onbebouwd veld dat als de "De Oude Bogten" staat aangegeven. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels behorende bij het minuutplan, is het plangebied grotendeels in gebruik als weiland en verder deels als bouwland en als weiland. Op de kaarten uit 1900 en 1940 blijft het plangebied en de directe omgeving onbebouwd. Het plangebied blijft in agrarisch gebruik (voornamelijk weiland) tot in de jaren 70 wanneer het plangebied bebouwd wordt. De huidige bebouwing stamt uit 1990. Als gevolg van de bebouwing (muziekschool) kan de bodem ter plaatse tot circa 80 – 90 cm -mv verstoord zijn.

Het bureauonderzoek concludeert dat er een middelhoge archeologische verwachting geldt voor de perioden vroege prehistorie tot en met vroege middeleeuwen en een hoge verwachting voor de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Tijdens het booronderzoek zijn 6 verkennende boringen uitgevoerd met een edelmanboor met een diameter van 7 cm tot een maximale diepte van 400 cm -mv. De maaiveld hoogte varieert tussen de 16,13 en 18,86 meter +NAP. Uit het booronderzoek blijkt dat de verwachte hoge zwarte enkeerdgronden zoals beschreven in het bureauonderzoek niet meer als dusdanig aanwezig zijn: de Aa-horizont is in een deel van het plangebied aanwezig maar heeft daar een dikte die slechts tussen 10 en 45 cm ligt. In boringen 1, 2 en 3 vertoont de bovengrond een verrommeld profiel: in de A-horizont zijn brokken geel zand aanwezig. In boring 3 ligt onder 10 cm A-horizont zelfs direct de C-horizont. Op basis van deze gegevens wordt de verwachting voor boringen 1, 2 en 3 voor alle periode bijgesteld naar laag.

In boringen 4, 5 en 6 heeft de Aa-horizont een dikte tussen 10 en 45 cm en is hieronder nog de natuurlijke bodem aanwezig. Het ontbreken van de oorspronkelijke Ap- en E-horizont wil niet zeggen dat eventuele aanwezige archeologische resten verstoord zijn. Eventuele vuursteenverstrooiingen zullen door de kwetsbare aard niet meer in situ aanwezig zijn en kunnen enkel ex-situ in de bovengrond worden aangetroffen als losse vondsten. Eventuele archeologische resten uit latere perioden kunnen nog wel in situ zijn omdat deze dieper werden ingegraven. Op basis van deze gegevens wordt de verwachting voor alle perioden (middelhoog voor laat-paleolithicum tot nieuwe tijd) gehandhaafd.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden gesteld dat de bodemopbouw binnen het noordwestelijk deel van het plangebied deels verrommeld en deels afgetopt is, waarbij de oorspronkelijke bodem niet meer is aangetroffen. Op basis hiervan wordt de archeologische verwachting voor alle perioden (laat-paleolithicum tot nieuwe tijd) bijgesteld naar laag. In het zuidoostelijk deel van het plangebied is de natuurlijke ondergrond ten dele nog intact. Er werd nog een B en BC-horizont aangetroffen. Een deel van de natuurlijke bodem is niet meer aanwezig (opgenomen in de bovengrond bij bewerking van het land) maar dieper ingegraven sporen kunnen zeker nog worden aangetroffen. De in het bureauonderzoek opgestelde (middel-) hoge archeologische verwachting blijft voor dit deel van het plangebied gehandhaafd. Echter kan aan de hand van de beschikbare gegevens over de funderingen van de huidige bebouwing worden gesteld dat deze een dusdanige verstoring tot gevolg hebben gehad dat er geen resten meer ter plaatse hoeven te worden verwacht. Hierdoor blijft er een zeer beperkte zone over (vermoedelijk rond de 150 m²) die op basis van ervaring, inhoudelijk weinig zal toevoegen aan het huidige kennis niveau. Ook voor deze zone wordt om die reden dan ook geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Selectieadvies

Uit het archeologisch vooronderzoek blijkt dat de kans op archeologische waardevolle resten grotendeels laag is; alleen voor het zuidwestelijke deel buiten de bestaande bebouwing, geldt nog een middelhoge archeologische verwachting. Hoewel niet volledig uitgesloten kan worden dat er archeologische resten verstoord gaan worden als gevolg van de geplande nieuwbouw, is de kans hierop erg klein. Derhalve adviseren wij om geen professioneel archeologisch vervolgonderzoek uit te

voeren. Omdat er nog wel een kans aanwezig is op het aantreffen van losse archeologische vondsten, adviseren wij om in de omgevingsvergunning de volgende voorwaarde op te nemen:

De start van het ontgraven van de bouwput dient minstens een week van tevoren gemeld te worden bij de ODZOB (Ria Berkvens, R.Berkvens@odzob.nl / tel. 06-15829049). Zij zal zorgen dat het graafwerk waargenomen wordt door vrijwilligers die aangesloten zijn bij de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AVKP) en/of heemkundekring. Deze vrijwilligers zullen bij het uitgraven waarnemingen verrichten om te controleren of er wel of geen archeologische vondsten aanwezig zijn. Dit veroorzaakt geen vertraging voor uw civiele werkzaamheden! Tijdens deze archeologische inspectie kunnen de volgende werkzaamheden worden verricht:

- *Het inspecteren van de graafvlakken, waarbij gelet wordt op aardewerkscherven, voorwerpen van steen, metaal, organische resten en grondsporen.*
- *Het inspecteren van het graafvlak met behulp van een metaaldetector.*
- *Verzamelen van vondstmateriaal, zo mogelijk per spooreenheid.*

Eventuele vondsten zullen als archismelding worden geregistreerd bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (Erfgoedwet 2016, artikel 5.4 en 5.5).

Omdat de aanwezigheid van archeologische resten nooit geheel kunnen worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek, blijft de wettelijke meldingsplicht (op basis van de Erfgoedwet 2016) ten aanzien van archeologische vondsten gelden. Dit betekent dat als tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch belangwekkende archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dat men dit zo spoedig mogelijk dient te melden bij de gemeente Best.